

Simon perusopetuksen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma

2026–2028

Sisällys

1 Johdanto	2
2 Tasa-arvo – ja yhdenvertaisuussuunnitelman tarkoitus	4
2.1 Yhdenvertaisuuteen ja syrjintään kuuluvat käsitteet	4
2.2 Tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen liittyvä lainsäädäntö	6
3 Tasa-arvo ja yhdenvertaisuustyön osa-alueet	8
3.1 Opetuksen järjestäminen	8
3.2 Opintasuoritusten arviointi	10
3.3 Elämänkatsomus, vakaumus ja mielipide	10
3.4 Etninen tausta, kansallisuus ja kieli	11
3.5 Sukupuoli-identiteetti ja seksuaalinen suuntautuminen	11
3.6 Seksuaalinen häirintä ja sen ehkäisy	11
3.7 Vammaisuus ja terveydentila	12
4 Toiminta syrjintä- ja häirintätapauksissa.....	13
5 Suositukset kouluille	14
Lähteet	15

1 Johdanto

Lain naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta, eli tasa-arvolain, 5a § velvoittaa kouluja ja oppilaitoksia laatimaan toiminnallisen tasa-arvosuunnitelman, jonka tavoitteena on kehittää toimintaa. Tasa-arvolain 1 §:n mukaan ketään ei saa syrjiä sukupuolen tai sukupuoli-identiteetin vuoksi. Yhdenvertaisuuslain 6 § edellyttää, että kouluilla ja oppilaitoksilla pitää olla suunnitelma tarvittavista toimenpiteistä yhdenvertaisuuden edistämiseksi.

Tasa-arvon edistäminen kouluissa tarkoittaa sitä, että tyttöjä ja poikia kohdellaan tasapuolisesti ja syrjimättömästi koulupäivän kaikissa tilanteissa. Koulussa laadittava tasa-arvosuunnitelma on työkalu, joka ennaltaehkäisee sukupuolen perusteella tapahtuvaa syrjintää ja tukee sukupuolten tasa-arvon edistämistä koulun arjessa. Tasa-arvosuunnitelmalla varmistetaan, että koulussa tehdään järjestelmällistä tasa-arvotyötä. Tavoitteena on myös, että tulevaisuudessa naiset ja miehet jakautuisivat eri tehtävätasolle ja eri ammatteihin nykyistä tasaisemmin kykyjensä ja taipumustensa mukaan.

Tasa-arvoisessa ja yhdenvertaisessa koulussa ei saa esiintyä syrjintää sukupuolen tai muun henkilöön liittyvän syyn, kuten iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, seksuaalisen suuntautumisen, terveydentilan tai vammaisuuden perusteella. Suomen perustuslain 6 §:n yhdenvertaisuuden periaate viittaa sekä syrjinnän kieltoon että ihmisten yhdenvertaisuuteen lain edessä. Yhdenvertaisuuslaki, rikoslaki, tasa-arvolaki ja työlainsäädäntö tarkentavat syrjinnän kieltoa eri elämänalueilla.

Tasa-arvon edistämisessä ei ole kyse vain oikeudenmukaisuuden toteuttamisesta, vaan myös edellytysten luomisesta viihtyisän ja motivoivan oppimisympäristön syntymiseksi. Kun kaikkien osaamista ja työtä arvostetaan oikeudenmukaisesti, edistää se oppilaiden hyvinvointia ja kouluviihtyvyyttä.

Tavoitteena on tasa-arvoinen, yhteistyökykyinen sekä tuloksekas työympäristö, jossa tasa-arvo on osa koko toimintakulttuuria. Tasa-arvon edistäminen on kaikkien koulun jäsenten velvollisuus. Erityisesti koulun johdon ja henkilökunnan sitoutuminen tasa-arvoa edistäviin tavoitteisiin ja toimenpiteisiin on tärkeää. Tasa-arvosuunnitelman perimmäinen tarkoitus on, että tasa-arvoajatus ja -tavoite saataisiin luontevasti sisällytettyä kaikkeen koulun toimintaan.

Koulun toiminnan tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden parantamiseksi keskeisiä kehittämisalueita ovat:

- syrjinnän tunnistaminen ja siihen puuttuminen
- toimintojen ja käytäntöjen vaikutukset yhdenvertaisuuteen
- yhdenvertaisuutta edistävien toimenpiteiden toteutuminen
- osallisuuden lisääminen.

Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumista vaikeuttaviin asenteisiin tulee kiinnittää erityistä huomiota. Syrjivät asenteet ovat usein tiedostamattomia ja syrjivät rakenteet vaikeasti havaittavissa. Ilman asenteellisia muutoksia tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi tehtävät toimenpiteet jäävät vaikutukseltaan pinnallisiksi ja lyhytkestoisiksi.

Tämä suunnitelma toimii pohjana Simon perusopetuksen tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämistyölle. Suunnitelma päivitetään tarvittaessa, mutta vähintään kolmen vuoden välein. Tätä suunnitelmaa täydentävät koulujen oppilashuoltosuunnitelmat.

2 Tasa-arvo – ja yhdenvertaisuussuunnitelman tarkoitus

2.1 Yhdenvertaisuuteen ja syrjintään kuuluvat käsitteet

Syrjinnällä tarkoitetaan yhdenvertaisuuslain 8–14 § mukaan:

1. sitä, että jotakuta kohdellaan epäsuotuisammin kuin jotakuta muuta kohdellaan, on kohdeltu tai kohdeltaisiin vertailukelpoisessa tilanteessa (välitön syrjintä)
2. sitä, että näennäisesti puolueeton säännös, peruste tai käytäntö saattaa jonkun erityisen epäedulliseen asemaan muihin vertailun kohteena oleviin nähden, paitsi jos säännöksellä, perusteella tai käytännöllä on hyväksyttävä tavoite ja tavoitteen saavuttamiseksi käytetyt keinot ovat asianmukaisia ja tarpeellisia (välillinen syrjintä)
3. henkilön tai ihmisryhmän arvon ja koskemattomuuden tarkoituksellista tai tosiasiallista loukkaamista siten, että luodaan uhkaava, vihamielinen, halventava, nöyryyttävä tai hyökkäävä ilmapiiri (häirintä);
4. ohjetta tai käskyä syrjiä.

Etninen syrjintä on ihmisten eriarvoista kohtelua sillä perusteella, että he kuuluvat tiettyyn etniseen tai kansalliseen ryhmään. Etnistä syrjintää voi olla myös erilaiseen asemaan asettaminen henkilön uskonnon tai kansalaisuuden perusteella.

Häirinnällä tarkoitetaan henkilön tai ihmisryhmän arvon ja koskemattomuuden tarkoituksellista tai tosiasiallista loukkaamista siten, että luodaan uhkaava, vihamielinen, halventava, nöyryyttävä tai hyökkäävä ilmapiiri.

Muodollisen yhdenvertaisuuden toteutuminen tarkoittaa sitä, että samanlaisessa tapauksessa ihmisiä tulee kohdella samalla tavoin. Tasapuolinen kohtelu on tärkeä hallinnon oikeusperiaate. Perustuslaki kieltää ihmisten asettamisen erilaiseen asemaan ilman

hyväksyttävää perustetta. Hallintolain 6 § mukaan viranomaisen toimien on oltava puolueettomia ja oikeassa suhteessa tavoiteltuun päämäärään nähden.

Tosiasiallinen yhdenvertaisuuden toteuttaminen edellyttää yhteiskunnassa esiintyvän syrjintään perustuvan eriarvoisuuden aktiivista poistamista. Samanlainen kohtelu ei aina takaa yhdenvertaisuuden toteutumista, sillä ihmisten lähtökohdat ja mahdollisuudet ovat erilaiset. Yhdenvertaisuuden aktiivinen edistäminen voi merkitä poikkeamista samanlaisen kohtelun periaatteesta, jotta heikommassa asemassa olevien ryhmien tosiasiallinen yhdenvertaisuus toteutuisi. Tosiasiallisen yhdenvertaisuuden edistäminen edellyttää myös välilliseen syrjintään puuttumista. Välillinen syrjintä on usein tahatonta ja perustuu esimerkiksi siihen, ettei näennäisesti puolueettoman säännöksen tai käytännön vaikutuksia erilaisiin ihmisiin tunnusteta.

Positiivinen erityiskohtelu tarkoittaa tietyn syrjinnälle alttiin ryhmän (esim. vanhukset, lapset, etniset vähemmistöt) asemaa ja olosuhteita parantavia erityistoimenpiteitä, jotka tähtäävät tosiasiallisen yhdenvertaisuuden turvaamiseen eivätkä asteeltaan muodostu toisia syrjiviksi. Yhdenvertaisuuslain 7 § mukaan positiivisen erityiskohtelun on oltava pyrityn tavoitteen kannalta oikeasuhteista.

Laajemmassa tarkastelussa positiivisella erityiskohtelulla tarkoitetaan toimenpiteitä, joilla tuetaan eri ryhmien tosiasiallista yhdenvertaisuutta ja osallistumismahdollisuuksia eri elämänilalueilla. Yhdenvertaisuuslain 15 § mukaan työn teettäjän tai koulutuksen järjestäjän on tarvittaessa tehtävä kohtuullisia mukautuksia vammaisten henkilöiden työhön tai koulutukseen pääsyn, työssä selviämisen ja työuralla etenemisen turvaamiseksi. Tämä yhdenvertaisuuden periaate huomioidaan myös viestinnässä huoltajien kanssa ja tarvittaessa käytetään esimerkiksi tulkkauspalveluita.

Kohtuullinen mukauttaminen tarkoittaa yksittäistapauksessa toteutettavia tarpeellisia ja asianmukaisia muutoksia ja järjestelyjä, joilla ei aiheuteta suhteetonta rasitetta esimerkiksi työnantajalle tai koulutuksen järjestäjälle, ja joilla varmistetaan vammaisten henkilöiden mahdollisuus nauttia tai käyttää kaikkia ihmisoikeuksia ja perusvapauksia yhdenvertaisesti

muiden kanssa. Kohtuullisilla mukautuksilla edistetään vammaisten henkilöiden koulutusta ja elinikäistä oppimista. Esimerkiksi Simon perusopetuksessa pyritään mahdollistamaan kaikkien oppilaiden osallistuminen erilaisiin koulun tapahtumiin, kuten retkille ja esityksiin siltä osin, kun se on kyseiselle oppilaalle mahdollista. Kouluympäristöä voidaan muokata oppilaiden osallisuuden parantamiseksi ja koulunkäynnin edistämiseksi esimerkiksi hankkimalla tarvittavia apuvälineitä tai tekemällä muutoksia valaistukseen.

2.2 Tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen liittyvä lainsäädäntö

**Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta (609/1986) ja sen muutos (1329/2014) 5a§
5 § ([30.12.2014/1329](#))**

”Tasa-arvon toteuttaminen koulutuksessa ja opetuksessa

Viranomaisten ja koulutuksen järjestäjien sekä muiden koulutusta tai opetusta järjestävien yhteisöjen on huolehdittava siitä, että tytöillä ja pojilla sekä naisilla ja miehillä on samat mahdollisuudet koulutukseen ja ammatilliseen kehitykseen sekä että opetus, tutkimus ja oppiaineisto tukevat tämän lain tarkoituksen toteutumista. Tasa-arvoa edistetään koulutuksessa ja opetuksessa lasten ikä ja kehitys huomioon ottaen.”

5 a § ([30.12.2014/1329](#))

”Toimenpiteet tasa-arvon edistämiseksi oppilaitoksissa

Koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että tasa-arvosuunnitelma laaditaan oppilaitoskohtaisesti yhteistyössä henkilöstön ja oppilaiden tai opiskelijoiden kanssa. Suunnitelma voidaan sisällyttää osaksi opetussuunnitelmaa tai muuta oppilaitoksen suunnitelmaa.

Tasa-arvosuunnitelman tulee sisältää:

- 1) selvitys oppilaitoksen tasa-arvotilanteesta;*
- 2) tarvittavat toimenpiteet tasa-arvon edistämiseksi;*
- 3) arvio aikaisempaan tasa-arvosuunnitelmaan sisältyneiden toimenpiteiden toteuttamisesta ja tuloksista.*

Erityistä huomiota tulee kiinnittää oppilas- tai opiskelijavalintoihin, opetuksen järjestämiseen, oppimiseroihin ja opintosuoritusten arviointiin sekä seksuaalisen häirinnän ja sukupuoleen perustuvan häirinnän ehkäisemiseen ja poistamiseen.”

Yhdenvertaisuuslaki 30.12.2014/1325

6 §

”Koulutuksen järjestäjän velvollisuus edistää yhdenvertaisuutta

Koulutuksen järjestäjän ja tämän ylläpitämän oppilaitoksen on arvioitava yhdenvertaisuuden toteutumista toiminnassaan ja ryhdyttävä tarvittaviin toimenpiteisiin yhdenvertaisuuden toteutumisen edistämiseksi. Edistämistoimenpiteiden on oltava oppilaitoksen toimintaympäristö, voimavarat ja muut olosuhteet huomioon ottaen tehokkaita, tarkoituksenmukaisia ja oikeasuhtaisia.

Koulutuksen järjestäjän on huolehdittava siitä, että oppilaitoksella on suunnitelma tarvittavista toimenpiteistä yhdenvertaisuuden edistämiseksi.

Koulutuksen järjestäjän ja tämän ylläpitämän oppilaitoksen on varattava oppilaille ja heidän huoltajilleen sekä opiskelijoille tai heidän edustajilleen mahdollisuus tulla kuulluiksi edistämistoimenpiteistä.”

3 Tasa-arvo ja yhdenvertaisuustyön osa-alueet

3.1 Opetuksen järjestäminen

Opetussuunnitelman perusteissa todetaan:

”Perusopetuksen yhteiskunnallisena tehtävänä on edistää tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta ja oikeudenmukaisuutta. Perusopetus kartuttaa inhimillistä ja sosiaalista pääomaa. Inhimillinen pääoma koostuu osaamisesta ja sosiaalinen pääoma ihmisten välisistä yhteyksistä, vuorovaikutuksesta ja luottamuksesta. Yhdessä ne edistävät yksilöllistä ja yhteiskunnallista hyvinvointia ja kehitystä. Perusopetuksen tehtävänä on osaltaan ehkäistä eriarvoistumista ja syrjäytymistä sekä edistää sukupuolten tasa-arvoa. Perusopetus kannustaa yhdenvertaisesti tyttöjä ja poikia eri oppiaineiden opinnoissa sekä lisää tietoa ja ymmärrystä sukupuolen moninaisuudesta. Jokaista oppilasta autetaan tunnistamaan omat mahdollisuutensa ja rakentamaan oppimispolkunsa ilman sukupuoleen sidottuja roolimalleja.

Perusopetuksen kulttuuritehtävänä on edistää monipuolista kulttuurista osaamista ja kulttuuriperinnön arvostamista sekä tukea oppilaita oman kulttuuri-identiteetin ja kulttuurisen pääoman rakentamisessa. Opetus lisää ymmärrystä kulttuureiden moninaisuudesta ja auttaa hahmottamaan kulttuureita menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden jatkumoina, joissa jokainen voi itse olla toimijana.

Elämän, toisten ihmisten ja luonnon kunnioittamisen rinnalla korostetaan ihmisarvon loukkamattomuutta, ihmisoikeuksien kunnioittamista ja suomalaisen yhteiskunnan demokraattisia arvoja, kuten yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa.”

Simon kunnan perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellään perusopetuksen tehtäväksi: *”Perusopetusta järjestetään ja kehitetään inklusioperiaatteiden mukaisesti. Periaatteisiin kuuluvat kaikkia oppilaita koskevat yhtäläiset oikeudet, tasa-arvoisuus, yhdenvertaisuus, syrjimättömyys, moninaisuuden arvostaminen sekä sosiaalinen osallisuus ja yhteisöllisyys. Inklusiivisuus on käsitteenä laaja ja se tulee nähdä kaikkia oppilaita koskevana ja perusopetuksen järjestämiseen liittyvänä periaatteena, arvona ja kokonaisvaltaisena tapana ajatella.”*

Simon peruskouluissa huolehditaan, että oppilaalla on oikeus saada opetussuunnitelman mukaista opetusta, oppilaanohjausta sekä oppimisen ja koulunkäynnin tukea heti tuen tarpeen ilmetessä. Opetuksessa käytettävät työvälineet, työaineet ja oppimateriaalit ovat kaikkien saatavilla. Mikäli opetukseen sisältyy leirikouluja, retkiä tai opintokäyntejä, ne ovat oppilaille maksuttomia. Oppilaalla on oikeus saada myös maksutta opetukseen osallistumisen edellyttämä oppilashuolto. Oppilas- ja opiskelijahuoltolain 9 § mukaan oppilashuollon palveluiden tulee olla helposti saavutettavissa riippumatta siitä, missä koulussa oppilas opiskelee.

Opetukseen osallistuvalla on oikeus turvalliseen oppimisympäristöön. Simon kouluissa noudatetaan Kiva koulu -ohjelmaa. Ohjelma tarjoaa koulun henkilökunnalle tietoa kiusaamisesta ja siihen puuttumisesta sekä pyrkii sitouttamaan kaikki koulun aikuiset kiusaamisen vastaiseen työhön. Sen avulla varmistetaan, että kouluissa puututaan kaikenlaiseen kiusaamiseen ja syrjintään ja kasvatetaan oppilaita, jotka eivät kiusaa muita. Kouluissa toteutetaan myös vuosittain kiusaamiskyselyt. Koulujen tulee laatia myös suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi kiusaamiselta, väkivallalta ja häirinnältä. Tämä on Simon kunnassa sisällytetty opiskeluhuoltosuunnitelmaan.

Koulun aikuisten toiminnassa otetaan huomioon oppilaan edun ensisijaisuus, oppilaan oikeus ilmaista näkemyksensä ja tulla kuulluksi sekä oppilaan näkemysten kunnioittaminen.

Vaikka opetus on mahdollisimman sukupuolineutraalia eli oppilaiden sukupuoleen kiinnitetään mahdollisimman vähän huomiota, otetaan opetuksessa myös huomioon ns. sukupuolensensitiivisyys eli tavoitteena on tunnistaa eri sukupuolten erilaiset tarpeet eri ikä- ja kehitysvaiheissa. Opiskeluolot järjestetään sellaisiksi, että ne sopivat kaikille sukupuolille. Eri-tyistä huomiota tulee kiinnittää siihen, ettei toisinaan etenkin poikien keskuudessa havaittava hyvän menestyksen väheksyminen johtaisi poikien alisuoriutumiseen. Kaikkia sukupuolia tulee kannustaa löytämään omat henkilökohtaiset vahvuutensa.

3.2 Opintosuoritusten arviointi

Arviointi perustuu opetussuunnitelmassa esitettyjen tavoitteiden saavuttamiseen. Tavoitteet ja arviointiperusteet kerrotaan oppilaille. Oppilaan ikä huomioiden oppilasta ohjataan asettamaan itse tavoitteita omalle oppimiselleen. Arvioinnissa ei verrata oppilaiden suorituksia toisiinsa eikä arviointi kohdistu oppilaan persoonaan, temperamenttiin tai muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Arvioinnin tulee olla oppimista ohjaavaa. Arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä ja opettajan on annettava oppilaalle jatkuvaa palautetta hänen edistymisestään. Oppilaalle on annettava mahdollisuus osoittaa osaamistaan erilaisilla tavoilla. Käyttäytyminen arvioidaan erikseen, eikä oppilaan käytös vaikuta yksittäisestä oppiaineesta saatavaan arvosanaan. Oppilaalla on oikeus saada tietoa opettajalta arviointiperusteiden soveltamisesta häneen. Perusopetuksen päättöarvosanat annetaan yhdenvertaisin perustein. Koulun sisällä on yhtenäinen arviointikulttuuri. Sukupuoli, etninen tausta, uskonto tai esimerkiksi äidinkieli eivät vaikuta arviointiin.

3.3 Elämänkatsomus, vakaumus ja mielipide

Syrjintä vakaumuksen perusteella on laissa kielletty. Kiellettyä on myös oman syrjivän käytöksen perusteleminen vakaumuksella. Syrjintä vakaumuksen perusteella tarkoittaa ihmisen elämänkatsomuksellisten arvojen loukkaamista. Simon kouluissa kunnioitetaan ihmisten erilaisia elämäntapoja, katsomuksia ja arvoja. Ilmapiiri on erilaisia vakaumuksia kohtaan avoin ja erilaisiin vakaumuksiin suhtaudutaan yhdenvertaisesti. Koska epäkunnioittava suhtautuminen toisen vakaumukseen saattaa johtua tietämättömyydestä ja ennakkoluuloista, pyritään järjestämään mahdollisuuksia tutustua erilaisiin arvomaailmoihin. Kouluissa voi vierailla eri elämänkatsomuksellisia mielipiteitä edustavia vieraita kuten esimerkiksi uskonnollisten seurakuntien ja yhdistysten edustajia sekä yhteiskunnallisia järjestöjä. Virallisessa tiedotuksessa ja henkilökunnan antamassa neuvonnassa kunnioitetaan erilaisia vakaumuksia ja erilaisia arvopohjia. Ruokailussa otetaan huomioon vakaumukset sekä erityisruokavaliot. Koulussa voidaan järjestää uskonnollisia tilaisuuksia, esimerkiksi joulu-kirkko. Tällöin oppilaille on tarjolla myös uskonnoton tilaisuus, johon kaikilla halukkailla on mahdollisuus osallistua.

3.4 Etninen tausta, kansallisuus ja kieli

Etnisestä taustastaan, kansallisuudestaan tai kielestään riippumatta kaikki ovat samanarvoisia. Oppilaiden, henkilökunnan ja vierailijoiden oikeutta etniseen ja kulttuuriseen identiteettiin kunnioitetaan. Rasismia ja etnistä syrjintää ei sallita ja siihen puututaan. Tavoitteena on, että syrjintä ehkäistään jo ennalta. Syrjintätapaukset tunnistetaan ja niihin puututaan välittömästi. Monimuotoisuutta arvostavaa ja keskustelevaa toimintakulttuuria kehitetään sekä tuetaan tasa-arvoista kohtaamista ja vuorovaikutusta. Pyritään huolehtimaan tulkkipalveluista, jotta esimerkiksi koulun ja kodin yhteistyötä voidaan toteuttaa oppilaan huoltajan äidinkielestä huolimatta.

3.5 Sukupuoli-identiteetti ja seksuaalinen suuntautuminen

Simon kouluissa moninaiselle sukupuolen tai sukupuoleettomuuden ilmaisulle ja sukupuoli-identiteetin kehittymiselle ja sen pohtimiselle annetaan tilaa ja aikaa. Oppilaan, henkilökuntaan kuuluvan ja vierailijan sukupuoli-identiteettiä ja seksuaalista suuntautumista kunnioitetaan. Seksuaaliseen suuntautumiseen perustuvaa syrjintää ei sallita. Erilaisten ihmisten kohtaamisen ja arvostamisen kulttuuria tuetaan ja edistetään. Toiminnassa ja tiedotuksessa otetaan huomioon sukupuoli-identiteettien ja seksuaalisen moninaisuuden. Seksuaalisesta moninaisuudesta kerrotaan ja keskustellaan oppitunneilla osana opetussuunnitelmia ja opetusta. Tiedostetaan, että oppilailla on erilaisia perhetaustoja ja perhemuotoja sekä kunnioitetaan niitä. Perheiden monimuotoisuus otetaan huomioon esimerkiksi tiedottamisessa.

3.6 Seksuaalinen häirintä ja sen ehkäisy

Seksuaalinen häirintä on ei-toivottua käytöstä, jolla loukataan toisen koskemattomuutta. Seksuaalisella häirinnällä luodaan usein uhkaava, nöyryyttävä tai ahdistava ilmapiiri. Vakavimmillaan häirintä voi muuttua seksuaaliseksi väkivallaksi ja rikokseksi. Seksuaalinen häirintä voi olla esimerkiksi:

- vihjailevia eleitä tai ilmeitä,
- härskejä puheita, nimittelyä, kaksimielisiä vitsejä,
- vartaloa, pukeutumista tai yksityiselämää koskevat huomautukset tai kysymykset,
- aikuisviihdeaineiston esille asettaminen, seksuaalisesti värittyneet viestit, kuvat, yhteydenotot ja videot.
- fyysinen koskettelu, seksuaalisväritteiset ehdotukset tai vaatimukset,
- siihen voi liittyä myös seksuaalista väkivaltaa, esimerkiksi raiskaus tai sen yritys.

Kaikkien Simon kouluissa opiskelevien ja työskentelevien tulee kohdella toisiaan kunnioittavasti ja tasavertaisesti. Minkäänlaista henkilöön tai ryhmään kohdistuvaa seksuaalista tai muuta häirintää - ei henkistä eikä fyysistä suvaita. Epäasialliseen kielenkäyttöön ja käyttäytymiseen puututaan. Jos oppilas on joutunut sukupuolisen tai seksuaalisen häirinnän kohteeksi, tulee tämä ilmaista häiritsijälle ja mikäli tämä ei auta, tulee asiasta ilmoittaa opettajalle, muulle koulun aikuiselle tai rehtorille. Tiedon saatuaan koulu ryhtyy ratkaisemaan ongelmaa käytettävissä olevin keinoin. Toimenpiteet valitaan tapauskohtaisesti. Vakavimmat tapaukset ovat aina rikoksia ja niiden selvittely kuuluu poliisille.

3.7 Vammaisuus ja terveydentila

Ketään ei syrjitä vamman tai terveydentilan perusteella. Ihmisen kohtelu on yhdenvertaista ja asiallista, on sitten kyse psyykkisestä tai fyysisestä sairaudesta tai vammasta. Oppilaalla ja henkilökuntaan kuuluvalla on oikeus päättää, mitä hän kertoo yhteisönsä henkilöille terveydentilastaan tai vammastaan. Kertomisesta sovitaan aina oppilaan huoltajan kanssa. Koulussa tehdään mahdollisuuksien mukaan erityisjärjestelyjä tai opiskelupaikka osoitetaan kouluun, jossa erityisjärjestelyt ovat mahdollisia. Näistä sovitaan erikseen asianomaisen kanssa. Oppilaalla ja henkilökunnan jäsenellä on oikeus saada tarvitsemansa kohtuulliset mukautukset, kuten esimerkiksi apuvälineet.

4 Toiminta syrjintä– ja häirintätapauksissa

Häirinnän ehkäiseminen

Häirintää pyritään ennaltaehkäisemään seuraavin toimenpitein:

- Jokaisessa luokassa keskustellaan häirintään liittyvistä asioista.
- Erityisesti kiinnitetään huomiota uusien oppilaiden sopeutumiseen kouluun.
- Kouluilla on kiusaamistapausten käsittelyyn selkeät toimintaohjeet esim. Kiva – koulutoiminnan mukaisesti.

Häirintään puuttuminen

- Ensisijaisena vastuuhenkilönä on aikuinen (opettaja tai kuka tahansa muu henkilökuntaan kuuluva), joka on ensimmäisenä tilanteessa mukana.
- Keskustellaan asianosaisten kanssa ja selvitetään tilanteen kulku.
- Kirjataan tapahtumat.
- Järjestetään osapuolien kuuleminen. Sovitaan että häirintä loppuu. Kuulemisessa tehdään selväksi, mitä tapahtuu jatkossa, jos häirintä jatkuu.
- Sovitaan seurannasta
- Ilmoitetaan asiasta vakavuusasteen mukaan huoltajalle ja koulun oppilashuoltohenkilöstölle.
- Suoritetaan mahdolliset perusopetuslain 35a §, 36 § tai 36a § mukaiset kurinpitotoimet
- Oppilashuolto huolehtii, että sekä uhri että tekijä saavat tarvitsemansa tuen. Mikäli kyseessä on laajempi ilmiö, päätetään yhteisistä toimintatavoista.
- Seurataan, toistuuko tilanne.

- Jos tilanne toistuu, pyydetään tekijän huoltajat tulemaan koululle selvittämään tilannetta ja pohtimaan, mitä tehdään seuraavaksi. Vakavammissa tapauksissa arvioidaan myös lastensuojelun ja poliisin tarve.

5 Suositukset kouluille

Koulujen tulee aktiivisesti arvioida tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumista omassa oppilaitoksessaan. Koulun velvollisuus on selvittää, miten oppilaat kokevat tasa-arvon toteutuneen omassa koulussaan. Simon perusopetuksessa tehdään vuosittain oppilaille ja henkilökunnalle tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskysely. Koulun toiminnan kehittämiseen tähtäävä suunnitelmallinen tasa-arvoa edistävä työ tehdään aina yhteistyössä henkilöstön ja oppilaiden kanssa. Oppilaiden tulee osallistua koulussa tehtävään suunnitelmalliseen työhön alusta lähtien lasten ikä ja kehitys huomioiden.

Kysely voidaan toteuttaa erillisenä tai osana muuta oppilaitoksessa toteutettavaa kyselyä. Kartoituksessa voidaan kysyä esimerkiksi koulun vuorovaikutus- ja toimintakulttuurista, koulun ilmapiiristä, opetuksesta, opinto-ohjauksesta, oppimateriaaleista, seksuaalisesta ja sukupuolen perusteella tapahtuvasta häirinnästä sekä toiveista ja kehittämisideoista tasa-arvon edistämiseksi. Tasa-arvokysymyksiä on hyvä myös käsitellä oppitunneilla tai teemapäivien puitteissa.

Koulussa tehdyn kartoituksen perusteella sovitaan kehittämiskohteet ja mahdollisimman konkreettiset toimenpiteet tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Tavoitteet kirjataan lukuvuosisuunnitelmaan. On parempi keskittyä muutaman epäkohdan tehokkaaseen poistamiseen kuin yrittää ratkaista liian monta asiaa samanaikaisesti. Yhdessä sovittujen toimenpiteiden lisäksi on hyvä myös nimetä toimijat, toimenpiteet vastuuhenkilöineen sekä aikataulu valittujen epäkohtien poistamiseen. Kouluilla pitää olla osana koulujen oppilas- huoltosuunnitelmaa, ajan tasalla oleva suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi kiusaamiselta, väkivallalta ja häirinnältä.

Lähteet

Opetushallitus. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet. <https://eperusteet.opinto-polku.fi/#/fi/perusopetus/419550/tiedot>

Oppia kaikille! Yhdenvertaisuussuunnittelun opas oppilaitoksille. Sisäasiainministeriön julkaisut 26/2013. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/79025/Oppia%20kaikille%21%20-%20Yhdenvertaisuussuunnittelun%20opas%20oppilaitoksille.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki. <https://www.finlex.fi/eli?uri=http://data.finlex.fi/eli/sd/2013/1287/ajantasa/2023-01-19/fin>

Perusopetuslaki. <https://www.finlex.fi/eli?uri=http://data.finlex.fi/eli/sd/1998/628/ajantasa/2025-06-27/fin>

Perustuslaki. <https://www.finlex.fi/eli?uri=http://data.finlex.fi/eli/sd/1999/731/ajantasa/2018-10-05/fin>

Rikoslaki. <https://www.finlex.fi/eli?uri=http://data.finlex.fi/eli/sd/1889/39-001/ajantasa/2025-08-01/fin>

Simon kunta. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 1.8.2025 alkaen. <https://peda.net/simo/simon-koulu/opetussuunnitelmat/opetussuunnitelman-muutokset/20250801.pdf:file/download/7597bffdcbfe5c2ba06a43c919757303c56022e8/20250801.PDF>

Tasa-arvolaki. [http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1986/19860609?search\[type\]=pika&search\[pika\]=Laki%20naisten%20ja%20miesten%20tasa-arvosta](http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1986/19860609?search[type]=pika&search[pika]=Laki%20naisten%20ja%20miesten%20tasa-arvosta)

Tasa-arvovaltuutettu. Koulut, oppilaitokset ja varhaiskasvatus. <https://tasa-arvo.fi/tasa-arvotyokouluissa-ja-oppilaitoksissa>

Yhdenvertaisuus. Oikeusministeriö. <http://www.yhdenvertaisuus.fi/>

Yhdenvertaisuuslaki. <https://www.finlex.fi/eli?uri=http://data.finlex.fi/eli/sd/2014/1325/ajantasa/2024-12-19/fin>

Yhteiseen ymmärrykseen tasa-arvosta. Opas oppilaitoksen tasa-arvosuunnitelman laadintaan. Opetushallitus 2008. https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/46730_tasa-arvo-opas.pdf